

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ МАЙБУТНІХ БОГОСЛОВІВ

Нині спостерігається інтерес до функціонування мови на таких рівнях, що раніше не розглядалися з певних соціально-історичних причин. Релігія як соціальне явище відрізняється від інших сфер комунікації тим, що вона охоплює сукупність типів поведінки людини, що спрямовані до сфери священного, таємного. В умовах сучасних реалій богослов виконує нові професійні завдання, що ще недавно не входили у коло його компетентностей, інтерпретує соціокультурні феномени, розширює систему орієнтирів професійної діяльності. Для успішної реалізації вимог, які висуваються суспільством до сучасних богословів у їх професійній діяльності, необхідною складовою має бути володіння іноземною мовою. Читання іноземною мовою є комунікативним умінням та засобом спілкування богослова. Визначено поняття «дискурс» і виокремлено чотири групи ознак дискурсу. Окреслено підходи до визначення поняття «релігійний дискурс». Описано модель інституційного дискурсу та його компоненти. Наведено характеристику релігійного дискурсу. Визначено, що віра є ключовим поняттям релігійного дискурсу. Виділено форми реалізації релігійного дискурсу (спілкування в храмі, спілкування в малих групах та безпосереднє інтимне спілкування з Богом), його стратегії (одержання підтримки, очищення душі, заклик навернутися до віри, зміцнення віри, усвідомлення належності до конфесії). Описано систему мовних засобів, котра включає в себе такі лексичні одиниці, як нейтральна, загальнокнижна та церковно-релігійна лексики, а також лексика з газетно-публіцистичним функціонально-стильовим забарвленням. До лексичних засобів релігійного дискурсу належить емоційно-оцінна та архаїчно-піднесена лексики. Зроблено висновок, що граматичними особливостями релігійного дискурсу є книжний характер мовлення, архаїчне стилістичне забарвлення мови та створення експресивного ефекту.

Ключові слова: дискурс; релігійний дискурс; інституційність; віра; богослов.

Никифорчук Жанна Васильевна,
аспірантка кафедри педагогіки та методики начального
образования,
Черновицкий национальный университет имени Юрия
Федьковича,
zhanna-nikforchuk@rambler.ru

ОСОБЕННОСТИ АНГЛОЯЗЫЧНОГО РЕЛИГИОЗНОГО ДИСКУРСА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ЧТЕНИИ БУДУЩИХ БОГОСЛОВОВ

Сегодня наблюдается интерес к функционированию языка на таких уровнях, которые раньше не рассматривались по определенным социальным историческим причинам. Религия как социальное явление отличается от других сфер коммуникации ввиду того, что она охватывает совокупность типов поведения человека, которые направлены в сферу священного, сокровенного. В условиях современных реалий богослов решает новые профессиональные задачи, которые еще недавно не входили в круг его компетенций, интерпретирует социокультурные феномены, расширяет систему ориентиров профессиональной деятельности. Для успешной реализации требований, предъявляемых обществом к современным богословам в их профессиональной деятельности, необходимой составляющей должно быть владение иностранным языком. Чтение на иностранном языке является коммуникативным умением и средством общения богослова. Определено понятие «дискурс» и выделены четыре группы признаков дискурса. Определены подходы к

определению понятия «религиозный дискурс». Описана модель институционального дискурса и его компоненты. Определены характеристики религиозного дискурса. Сделан вывод, что вера является ключевым понятием религиозного дискурса. Выделены формы реализации религиозного дискурса (общение в храме, общение в малых группах и непосредственное интимное общение с Богом), его стратегии (получение поддержки, очищение души, призыв обратиться к вере, укрепление веры, осознание принадлежности к конфессии). Описана система языковых средств, которая включает в себя такие лексические единицы, как нейтральная, общекультурная и церковно-религиозная лексики, а также лексика с газетно-публицистической функционально-стилевой окраской. К лексическим средствам религиозного дискурса принадлежит эмоционально-оценочная и архаично-возвышенная лексики. Установлено, что грамматическими особенностями религиозного дискурса являются книжный характер речи, архаичная стилистическая окраска языка и создание экспрессивного эффекта.

Ключевые слова: дискурс; религиозный дискурс; институциональность; вера; богослов.

Nykiforчук, Zhanna,
Post-graduate student of department of pedagogy and
methodology of primary education,
Yurii Fedkovych Chernivtsi National University,
zhanna-nikforchuk@rambler.ru

PECULIARITIES OF ENGLISH RELIGIOUS DISCOURSE FOR THE FORMATION OF READING COMPETENCE FOR FUTURE THEOLOGIANS

Interest in the functioning of language has begun to emerge at levels not previously considered for certain social and historical reasons more recently. Religion as a social phenomenon differs from other areas of communication because it covers the totality of types of human behavior directed towards the area of the sacred and secret. In today's realities, the theologian solves new professional problems that have not recently been among his competence, interprets socio-cultural phenomena, extends the system of guiding lines of professional activity. For successful realization of the requirements of society to modern theologians in their professional activity, knowledge of a foreign language must be a necessary component. Reading in a foreign language is a communicative skill and means of communication of the theologian. The concept of «discourse» is defined and four groups of discourse peculiarities are distinguished. Approaches to defining the concept of «religious discourse» are outlined. The model of institutional discourse and its components are described. The characteristics of religious discourse are outlined. Faith is identified as a key concept of religious discourse. The forms of realization of religious discourse (communication in the church, communication in small groups and direct intimate communication with God), its strategies (receiving support, purification of the soul, the call to convert to the faith, strengthening of faith, awareness of belonging to the confession) are distinguished. The system of linguistic means is described, which includes such lexical units as neutral, general book and church-religious vocabulary, as well as vocabulary with newspaper-publicistic functional-style coloring. The lexical means of religious discourse include emotionally-evaluative and archaic-exalted vocabularies. It is established that among the grammatical features of religious discourse there are the literary nature of speech, the archaic stylistic coloring of language and the creation of expressive effect.

Key words: discourse; religious discourse; institutionalism; faith; theologian.

Постановка проблеми. У нашій державі порівняно недавно почав спостерігатися інтерес до функціонування мови на таких рівнях, які раніше не розглядалися з певних соціально-історичних причин. На фоні того, що домінуючими мовними реєстрами серед досліджень прикладної лінгвістики є мова ділової комунікації, менеджменту, юриспруденції, економічні терміни, певна увага нині приділяється дослідженню мови вічного – мови релігії.

У наш час знання іноземної мови є не тільки запорукою успішної кар'єри, а й показником освіченості людини, можливістю спілкуватися з іноземними колегами. Крім того, людина також пізнає звичаї та традиції країни, мову якої вивчає, знайомиться з її історією та культурою.

В умовах сучасних реалій богослов виконує нові професійні завдання, що ще нещодавно не входили у коло його компетентностей, інтерпретує соціокультурні феномени, розширює систему орієнтирів професійної діяльності. Для успішної реалізації вимог, які висуваються суспільством до сучасних богословів у їх професійній діяльності, необхідною складовою має стати володіння іноземною мовою, позаяк іноземна мова розглядається не лише як засіб міжкультурного спілкування, але і як своєрідний інструмент пізнання іншої культури та пропаганди власної, що сприяє духовному взаємозбагаченню, підвищує рівень гуманітарної освіти.

Успішне вирішення професійних завдань майбутніми богословами залежить не тільки від сформованих професійних якостей, умінь і навичок, а й від рівня сформованості їхньої іншомовної компетентності в читанні. Саме достатній рівень сформованості іншомовної компетентності в читанні дає їм змогу встановлювати ділові й особисті контакти, брати участь у програмах міжнародної мобільності.

Читання іноземною мовою є комунікативним умінням та засобом спілкування богослова. Розвитку вмінь безперекладного розуміння іншомовних текстів необхідно приділяти постійну увагу. Це вміння має першорядне значення у практичній роботі майбутнього богослова після закінчення закладу вищої освіти, коли йому доводиться знайомитися з великою кількістю іноземної літератури з його фаху та вибирати з неї потрібну інформацію.

Сучасний світ можна описати як постійний потік інформації різного характеру, який націлений не тільки на обмін думками, а й на отримання бажаного результату. Цей фактор і формує дискурсивну картину світу.

На сьогоденному щаблі розвитку гуманітарних знань сфера вживання поняття «дискурс» є дуже широкою, що вказує на його полідисциплінарність. Дискурс виявився одним із головних понять ряду наук (релігієзнавство, теорія комунікації, соціологія, логіка, лінгвістика, семіотика, філософія тощо), але залишається чітко не визначеним. На сьогоднішній день немає пояснення, яке б відобразило всю багатогранність цього поняття і

задовольнило термінологічні запити гуманітарних наук (Шерстюк, 2013).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці зарубіжних і вітчизняних учених присвячені різним аспектам дискурсивної проблематики. Серед науковців, які досліджували питання дискурсу, можемо назвати А. Мартинюк, К. Кусько, А. Приходько, Ф. Бацевича, Е. Бенвеніста, В. Карасика, В. Красних, О. Боровицьку, Р. Бубняк. Вивченню релігійного дискурсу в художньому тексті приділяли увагу С. Блувберг, Н. Кравченко, В. Карасик, О. Бобирьова, М. Олешков, Е. Кожемякін, Н. Боженкова.

Зокрема, Е. Бенвеніст під дискурсом розглядає будь-який вислів, котрий має на увазі наявність комунікантів (адресанта, адресата), і наміри адресанта певним чином впливати на свого співрозмовника (Бенвеніст, 1974).

Актуальність дослідження релігійного дискурсу продиктована, по-перше, особливостями об'єкта дослідження, оскільки об'єктивно існує потреба в науковому обґрунтуванні цього явища.

Релігія є менталітетом, духовною потребою, способом життя, джерелом насаги для повсякденного життя, в неї можна бути зануреному (богослови, священнослужителі, монахи), можна дозволити їй перебувати у своєму житті (віряни, що живуть світським життям), а можна й не визнавати (атеїсти). Релігія проявляє себе та функціонує у відповідному дискурсі – релігійному. Поняття дискурсу з позицій прагмалінгвістики пояснюється інтерактивною діяльністю учасників спілкування, обміном інформацією, здійсненням впливу один на одного, а також використанням комунікативних стратегій, їх невербальним і вербальним застосуванням у практиці спілкування (Ваврінчик, 2015). Дослідження дискурсу як складного комунікативного явища, як усної мовної дії, що містить, поряд із процесами виробництва й сприйняття повідомлення, також і соціальний контекст (дає поняття про тих, хто бере участь у комунікації та вказує на характеристики комунікантів), становить саме той інструмент у сфері релігії, який може подолати неясність, неоднозначність, а іноді навіть відчуженість у цій сфері суспільного життя.

У зв'язку з орієнтацією сучасних мовознавчих досліджень на конкретні факти застосування мови в певних ситуаціях, невід'ємною частиною яких є адресант та адресат мовленнєвої події, значної актуальності набуло вивчення дискурсів певної спрямованості. Незважаючи на те, що багато праць присвячено вивченню дискурсу, особливості релігійного дискурсу, зокрема для формування іншомовної компетентності в читанні, висвітлено не достатньо. Тому **мета статті** полягає в тому, щоб у рамках загального визначення поняття «дискурс» виокремити поняття «релігійний дискурс» та охарактеризувати особливості англомовного релігійного дискурсу для формування компетентності в читанні майбутніх богословів.

Виклад основного матеріалу дослідження. С. В. Блувберг так характеризує сутність релігійного дискурсу:

«Під релігійним дискурсом розуміється особливий тип інституційного дискурсу, спеціалізований клішований різновид спілкування, зумовлений соціальними функціями партнерів і регламентований як за змістом, так і за формою, механізм фіксації священного, сакрального знання, створення на його основі певної моделі поведінки з метою залучення до віри у рамках певної конфесії, за допомогою якої оцінюється поведінка конкретних людей» (Блувберг, 2009, с. 14).

Є. О. Кожем'якін, розуміючи під релігійним дискурсом «регламентовану певними історичними та соціокультурними кодами (традиціями) смислоутворювальну і смисловідтворювальну діяльність, спрямовану на формування, трансляцію й зміну догматичного мислення, сакрального світовідчуття та містичного досвіду», вбачає у ньому розв'язання «проблеми віри як феномену індивідуальної й масової свідомості, що виражається у принциповій невідомості тези, яка фіксує істину, витлумачувану найвищою цінністю» (Кожемякин, 2011, с. 33).

Н. О. Боженкова трактує релігійний дискурс у вузькому і широкому сенсах: «У вузькому сенсі релігійний дискурс – сукупність мовленнєвих актів, використовуваних у релігійній сфері; в широкому – набір дій, орієнтованих на залучення людини до віри, а також мовленнєво мисленнєві комплекси, що супроводжують процес взаємодії комунікантів» (Боженкова, 2015, с. 17).

Отже, дискурс – поняття різнопланове, воно ширше й глобальніше корелює з категоріями філософії, психології, релігієзнавства, логіки і спрямоване на людину, її інтелектуальний рівень, досвід, знання, спосіб вираження знань про навколишнє середовище. Богослов здобуває комунікативні здібності читання: адекватно реагує на прочитане, бере його до уваги; застосовує отримані в процесі читання відомості у реальних ситуаціях; задовольняє свої професійні інтереси; шукає фахову інформацію.

Важливою характеристикою релігійного дискурсу є інституційність. В. І. Карасик так визначає поняття інституційності: «Інституційний дискурс є спеціалізованим, клішованим різновидом спілкування між людьми, які можуть не знати один одного, але повинні спілкуватися відповідно до норм певного соціуму» (Карасик, 2002, с. 195).

М. Ю. Олешков підкреслює, що як різновид інституційного дискурсу, релігійний дискурс «є не стільки структурою, скільки сукупністю норм взаємодії, конвенційно закріплених у ментальних сферах даного соціуму» (Олешков, 2010, с. 113).

Для опису інституційного дискурсу В. І. Карасик пропонує модель, у якій наявні такі елементи: 1) учасники; 2) цілі; 3) хронотоп; 4) стратегії; 5) цінності; 6) матеріал (тематика); 7) прецедентні (культурогенні) тексти; 8) дискурсивні формули; 9) різновиди і жанри (Карасик, 2000).

Підставою для уналежнення релігійного дискурсу до інституційного служать такі його характерні ознаки:

жорстка ієрархія базових учасників комунікації (зверху вниз: Бог, священик, вірянин, прихожанин), чітко визначений хронотоп (місцем спілкування виступає храм, час регламентовано ходом богослужіння), відкрите утвердження цінностей і норм поведінки, опора на прецедентні тексти, жанри, наявність чітких цілей і відповідних їм комунікативних стратегій (молитовної, сповідальної, стверджувальної, роз'яснювальної тощо), використання прийнятих у релігійному читанні та спілкуванні кліше та зворотів (Карасик, 2004).

Віра є ключовим поняттям релігійного дискурсу. Віра як глобальна світоглядна категорія становить найвищу інтерсуб'єкту цінність. Можна сказати, що вся інша система релігійної спільноти зводиться до цінностей віри. Звідси випливають і ціннісні настанови релігійного дискурсу – визнання Бога, поняття гріха, чесноти, віра в порятунок душі, відчуття дива (Кравченко, 2017).

Головним інститутом релігійного дискурсу виступає церква, проте його функціонування не обмежується храмовим форматом спілкування та включає в себе всі форми комунікації. Виділяємо такі форми реалізації релігійного дискурсу: спілкування в храмі як основному релігійному інституті, що відзначається високим рівнем клішованості, ритуалізованості та театралізованості (чин Священної і Божественної літургії, чин вінчання, чин хрещення, чин похорону); спілкування в малих релігійних групах, що характерно для різних релігійних організацій та неконфесійних напрямів християнства; безпосереднє інтимне спілкування людини з Богом, найяскравішим прикладом чого може виступати молитва (Карасик, 2002): *Our Father, Who art in heaven, hallowed be Thy name. Thy kingdom come. Thy will be done on earth as it is in heaven. Give us this day our daily bread, and forgive us our trespasses as we forgive those who trespass against us. And lead us not into temptation but deliver us from evil* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 11).

Специфічність релігійного дискурсу полягає в тому, що екстралінгвістичні чинники відіграють визначальну роль у комунікації та можуть замінювати лінгвістичні засоби вираження. Оскільки релігійний дискурс жорстко ритуалізований, виділяють вербальні та невербальні ритуали. Вербальними ритуалами вважають сукупність мовних засобів, які окреслюють межі ритуальної дії, а невербальними – дії та порядок, характер їх виконання.

Релігійний дискурс має свої стратегії, котрі визначаються його цілями та жанрами, головною серед яких виступає залучення людини до релігії. Тож інші стратегії другорядні й підпорядковуються основній:

– одержання підтримки від Бога: *I will come into Your house; I will bow in worship towards Your holy temple, in fear of You. Conduct me, O Lord, in Your justice; because of my enemies, direct my way in Your sight* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 9); *We thank You, O Master, Lover of mankind and Benefactor of our souls, that even today,*

You have made us worthy of Your heavenly and immortal Mysteries. Make straight our path. Make us all firm in fear of You. Protect our lives and make secure our steps, through the prayers and supplications of the glorious Mother of God and ever-virgin Mary and of all Your saints (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 107); *You bless those who bless You, O Lord, and sanctify those who trust in You. Save Your people and bless Your inheritance. Protect the fullness of Your Church. Sanctify those who love the beauty of Your house and glorify them by Your divine power. Do not forsake us who hope in You* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 109); *Through the intercession of Your Mother, save us, Christ our God* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 51); *Help and save, have mercy and protect us, O God, by Your grace* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 93).

– очищення душі: *May God create in you a pure heart, may He put a steadfast spirit within you, always, now and for ever and ever* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 23); *Once again and many times we fall before You, and ask You, O good and loving Lord, that, having looked upon our petition, You might cleanse our souls and bodies of every defilement of flesh and spirit, and might permit us to stand guiltless and uncondemned before Your holy altar* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 67).

– заклик до ближніх навернутися до віри та покаятися: *Have mercy on us, O Lord, have mercy on us. We sinners bring this appeal to You, Master, for we have no defense* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 9); *The Lord's hands have made you and formed you; may the Lord give you understanding, and you will learn His commandments, always, now and for ever and ever* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 21).

– зміцнення віри та милосердя віруючих: *We bow before Your most pure image, O kind Lord, and beg pardon for our sins, O Christ our God. Of Your own will You consented to ascend the cross in the flesh to free Your handiwork from enslavement to the enemy. In thanksgiving we cry aloud to You: By coming to save the world, our Saviour, You filled all things with joy* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 13); *Behold, you are a fountain of mercy. Deem us worthy of compassion, O Mother of God. Turn your eyes upon us sinful people. Make manifest your power as you have always done* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 13); *Your right hand, O Lord, is glorified in strength; Your right hand, O Lord, has shattered the enemy; by the greatness of Your glory You crushed Your foes, always, now and for ever and ever* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 19); *Have mercy on us, O God, in the greatness of Your compassion, we pray You, hear us and have mercy* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 65); *Lord, our God, Whose power is beyond comparison, Whose glory is beyond comprehension, Whose mercy is beyond measure, and Whose love for mankind is beyond expression, in the kindness of Your heart, O Master, look upon us and upon this holy church, and bestow on us and on those praying with us, the riches of Your mercy and compassion* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 37).

– усвідомлення належності до конфесії через ритуал (*preparation for Holy Communion and its acceptance*).

В. І. Карасик зазначає, що основними стратегіями релігійного дискурсу є молитовна, сповідальна, стверджувальна, пояснювальна та обрядова (Карасик, 2004).

Описавши стратегії релігійного дискурсу та навівши приклади кожної з них, вважаємо за доцільне вести мову про систему мовних засобів, котра включає такі лексичні одиниці:

– нейтральна, міжстильова лексика (*good, life, day enemy, way*);

– загальнокнижна (*icon, fountain of mercy, sacrifice*);

– церковно-релігійна (*bishop, deacon, priest, Trinity, Master, priestly vestments, discos, epitrachelion, reverend priesthood, psalm, cherubim, church, throne, Gospel, homily, baptism, communion, amen, prayer, antiphon*);

– лексика з газетно-публіцистичним функціонально-стильовим забарвленням (*Lord, stretch forth Your hand from Your holy dwelling place on high. Strengthen me for Your ministry which I am about to perform so that I may stand without blame before Your awesome altar* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 15)).

Основний масив лексичних засобів складає емоційно-оцінна та архаїчно-піднесена лексика, що обґрунтовується комунікативними цілями релігійного дискурсу (*Your soul shall be joyful in the Lord; for He has clothed you with the garment of salvation; and the robe of gladness He has wrapped around you* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 17)).

Серед граматичних особливостей релігійного дискурсу виділяємо:

– книжний характер мовлення (досягається за допомогою перфектного часу, використання модальних дієслів, повторів займенників, наказового способу дієслова): *With glory and honour You have crowned him, O Lord, and You have placed upon his head a crown of precious stones. Splendour and majesty You shall bestow upon him, for You shall bless him for length of days, always, now and for ever and ever* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 25); *Heavenly King, Advocate, Spirit of Truth, Who are everywhere present and fill all things, Treasury of Blessings, Bestower of Life, come and dwell within us; cleanse us of all that defiles, and, O Good One, save our souls* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 31).

– архаїчне стилістичне забарвлення мови (використання повторів та звертань): *It is truly right to bless you, O God-bearing One, as the ever-blessed and immaculate Mother of our God. More honourable than the cherubim and by far more glorious than the seraphim; ever a virgin, you gave birth to God the Word, O true Mother of God, we magnify you* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 89); *May our mouths be filled with Your praise, O Lord, that we may sing of Your glory. For You made us worthy to partake of Your holy, divine, immortal and life giving Mysteries. Preserve*

us in Your holiness that we may meditate all day upon Your justice (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 105).

– створення експресивного ефекту (вживання модальних дієслів, звертання): *May the Lord bless you from Sion, and may you know the blessings of Jerusalem all the days of your life, always, now and for ever and ever* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p.7); *Holy God, Holy and Mighty, Holy and Immortal, have mercy on us* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 9); *Glory be to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and for ever and ever* (Episcopal Divine Liturgy, 2012, p. 9).

Результати дослідження. Отже, з вищесказаного підводимо підсумок, що релігійний дискурс виступає як механізм актуалізації ціннісно-нормативних і догматичних основ релігії, а також як засіб контролю та регуляції відповідності дій і думок індивіда встановленим стандартам, а також є одним з каталізаторів формування компетентності в читанні майбутніх богословів. Саме завдяки усвідомленню особливостей сучасного англомовного релігійного дискурсу вони вмітимуть читати оригінальну літературу зі спеціальності з метою отримання необхідної інформації. Релігійний дискурс є рефлексивним явищем, рефлексивність якого, однак, не зводиться виключно до раціональних механізмів обґрунтування та пояснення, а має відношення також до догматичних норм інтерпретації. Доведено, що характерною рисою релігійного дискурсу є інституційність, а його екстралінгвістичні чинники відіграють визначну роль у комунікації. Важливе значення мають стратегії релігійного дискурсу, до яких відносимо одержання підтримки від Бога, очищення душі, заклик навернутися до віри та зміцнення віри віруючих. До системи мовних засобів релігійного дискурсу належать нейтральна, загальнокнижна, церковно-релігійна лексика та лексика з газетно-публіцистичним забарвленням. Досліджувана лексика має емоційно-оцінне та архаїчно-піднесене значення. До граматичних ознак релігійного дискурсу належить книжний характер мовлення, архаїчне стилістичне забарвлення мови та створення експресивного ефекту. Наголошуємо, що релігійна свідомість виступає в цьому сенсі основною рушійною силою на шляху досягнення гармонії та благополуччя, сприяє формуванню почуття власної відповідальності за результати своїх дій, за систему суспільних відносин, міжконфесійних стосунків.

Перспективи подальших наукових розвідок. Перспективою подальшого дослідження вважаємо укладання англійсько-українського словника професійно орієнтованої лексики майбутнього богослова.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Архиерейська божественна літургія (2012). (Упор.: едмонтська єпархіальна літургічна комісія). Канада.
- Бенвенист, Э. (1974). *Общая лингвистика / пер. под. ред., вступ. ст. и коммент. Ю. С. Степанова*. Москва: Прогресс.
- Блуверберг, С. В. (2009). *Современный протестантский дискурс*. (Автореф. дис. канд. филол. наук). Москва.
- Боженкова, Н. А. (2015). Некоторые особенности вербального функционирования религиозного дискурса. *Известия Юго-Западного государственного университета. Серия: Лингвистика и педагогика*, 3, 15–23.
- Вавринчик, Р. Я. (2015). Лінгвістичні особливості теологічного дискурсу як складового компонента релігійного дискурсу. *Academia.edu*. Взято з <http://www.academia.edu/1290425/>.
- Карасик, В. И. (2000). О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*. Сб. науч. тр. Волгоград: Перемена, 5–20.
- Карасик, В. И. (2002). *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Волгоград: Перемена.
- Карасик, В. И. (2004). *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Москва: Гнозис.
- Кожемякин, Е. А. (2011). Религиозный дискурс: методология исследования. *Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право*. Том 15, 2 (97), 32–47.
- Кравченко, Н. О. (2017). *Синергійність англомовного релігійного дискурсу (теолінгвістичний підхід)*. Одеса.
- Олешков, М. Ю. (2010). Речевая специфика фрейма в институциональном дискурсе. *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики : сб. науч. тр. Вып. XII под ред. докт. филол. наук, проф. Т. Ю. Тамерьян; Сев.-Осет. гос. ун-т им. К. Л. Хетагурова*. Владикавказ: Изд-во СОГУ, 112-117.
- Шерстюк, Н. В. (2013). Дискурс: від становлення поняття до соціально-конструкціоністських теорій дискурс-аналізу. *Нова парадигма*, 114, 50-58.

REFERENCES

- Arkhieryeys'ka bozhestvenna liturgiia (2012). (Upor.: edmonts'ka yeparkhial'na liturgichna komisija). Kanada.
- Benvenist, E. (1974). *Obshchaya lingvistika / per. pod. red., vstup. st. i komment. Yu. S. Stepanova*. Moskva: Progress.
- Bluvberg, S. V. (2009). *Sovremennyy protestantskiy diskurs*. (Avtoref. dis. kand. filol. nauk). Moskva.
- Bozhenkova, N. A. (2015). Nekotorye osobennosti verbal'nogo funktsionirovaniya religioznogo diskursa. *Izvestiya Yugo-Zapadnogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Lingvistika i pedagogika*, 3, 15–23.
- Vavrinchik, R. Ya. (2015). Lingvistichni osoblivosti teologichnogo diskursu yak skladovogo komponentu religiyного diskursu. *Academia.edu*. Retrieved from <http://www.academia.edu/1290425/>.
- Karasik, V. I. (2000). O tipakh diskursa. *Yazykovaya lichnost': institutsional'nyy i personal'nyy diskurs*. Sb. nauch. tr. Volgograd: Peremena, 5–20.
- Karasik, V. I. (2002). *Yazykovoy krug: lichnost', kontsepty, diskurs*. Volgograd: Peremena.
- Karasik, V. I. (2004). *Yazykovoy krug: lichnost', kontsepty, diskurs*. Moskva: Gnozis.
- Kozhemyakin, E. A. (2011). Religioznyy diskurs: metodologiya issledovaniya. *Nauchnye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Filosofiya. Sotsiologiya. Pravo*. Tom 15, 2 (97), 32–47.
- Kravchenko, N. O. (2017). *Sinergiynist' anglo-movnogo religiyного diskursu (teolingvistichniy pidkhid)*. Odesa.
- Oleshkov, M. Yu. (2010). Rechevaya spetsifika freyma v institutsional'nom diskurse. *Aktual'nye problemy filologii i pedagogicheskoy lingvistiki : sb. nauch. tr. Vyp. XII pod red. dokt. filol. nauk, prof. T. Yu. Tamer'yan; Sev.-Oset. gos. un-t im. K. L. Khetagurova*. Vladikavkaz: Izd-vo SOGU, 112-117.
- Sherstyuk, N. V. (2013). Diskurs: vid stanovlennya ponyattya do sotsialno-konstruktivistskikh teoriy diskurs-analizu. *Nova paradigma*, 114, 50-58.

Отримано 31.01.2020